

İKTİSADİ DÜŞÜNCEDE YENİLİKÇİLİK VE EKONOMİK KALKINMADAKİ YERİ

Aslı ÖZTOPCU*

Özet

Ekonomik kalkınmayı etkileyen çok sayıda faktör vardır. Bunlardan biri yenilikçi politikalardır. Ekonomik kalkınmada yenilikçi politikaların uygulanması, istenilen sonuçlara daha kolay ulaşılmasını sağlamaktadır. Ancak yenilikçi politikalar, iktisadi düşüncede sıklıkla tartışılmakta ve iktisat teorilerinde farklı algılarda değerlendirilebilmektedir. Bu nedenle bugünkü yenilikçi ekonomik kalkınma anlayışının anlaşılması için iktisadi düşünce sürecindeki seyrinin ortaya konmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yenilikçilik kavramının tarihsel süreçte ve iktisadi düşünce okullarındaki yerini belirlemek ve gelişim evrelerini araştırmaktır. Çalışmada iktisat ve yenilikçilik arasındaki ilişki irdelenmiştir. Bu sayede yenilikçi yaklaşımların, iktisat teorilerini nasıl etkilediği ve gelecekteki durumunu anlamaya yardımcı olacak teorik analize ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Yenilikçilik, İktisadi düşünce, Ekonomik kalkınma

Jel Kodları: O31, B0, E1, O1, O43

The Innovation in the Economic Thought and Its Significance at Economic Development

Abstract

There are many factors affecting the economic development. One of them is innovative policies. The practice of innovative policies in economic development makes the desired results more easily. However, innovative policies are often discussed in economic thought and can be appreciated differently in economic theories. Therefore, in order to understand today's innovative economic development concept, it is necessary to reveal the process of economic thought process.

The purpose of this study is to identify the concept of innovation in the historical process and on the schools of economic thought and to ascertain the developmental stages. The relationship between are scrutinised in this study. To sum up it up, new innovative approaches affect the economic theories and theoretic analysis that will help to understand the future situation will be comprehended.

Key Words: Innovation, Economic thought, Economic development

JEL Classification: O31, B0, E1, O1, O43

1. GİRİŞ

İktisadi düşünce evrimi içinde Merkantalizm ve Fizyokrasi sonrası Adam Smith, Jean Baptiste Say, Robert Thomas Malthus, David Ricardo gibi iktisatçıların öncülüğünde süregelen klâsik iktisat anlayışı daha sonra kapitalist iktisat düzenine geçiş yapmıştır. Bununla birlikte neo-klâsik iktisat ve devamında yer alan tüm iktisat akımlarındaki iktisatçı düşünce, iktisadi sorunların çözülebilmeleri için var olmalarıdır.

* Dr. Maltepe Üniversitesi MYO Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü. İstanbul, Türkiye. aoztopcu@gmail.com

Yenilikçilik kavramı, ekonomide yapılmakta olan ya da daha önce hiç yapılmamış olan bir iş için yeni bir şeyler yapmak anlamında değerlendirilmektedir. Yenilikçilik konusu diğer pek çok konu gibi tarihsel süreçte ve iktisadi düşüncede farklı şekillerde yorumlanmıştır. Başlangıçta klâsik iktisat anlayışı öncesinde, ekonomiyi vurgulayan tarım gibi alanlarda yapılan girişimleri ifade etmiştir. Klâsik iktisat anlayışında ise ekonomiyi ve toplumu etkileyen yeni oluşumları ifade etmiştir. Say'ın bu kavramı mevcut ekonomik düzeni değiştiren oluşum olarak değerlendirmesi, klâsik iktisat açısından ilk ele alınışları göstermektedir. Klâsik iktisatta yenilikçiliğe pek atıfta bulunulmamasına karşın bazı çalışmalarda yer aldığını da görmek mümkündür. Ancak kavramın açıklık kazanması açısından yeterli değildir. Neo-klâsik iktisat düşüncesinde ise teknoloji ve yenilikçilik süreçlerini dikkate alınmaması dikkat çekicidir. Bu dönemde adı geçen iktisat okulları içinde kavramı en çok ele alan Avusturya İktisat Okulu yenilikçiliği, kaynakların faydalı hale dönüştürülmesi şeklinde yorumlamıştır. Ancak yenilikçilik kavramı açısından bakıldığında neo-klâsik iktisadın hâkim olduğu 1980'lere kadar teknoloji ve yenilik ile ilgili yaklaşımların yetersiz olduğu görülmektedir.

Yenilikçilik kavramı daha çok yeni ekonomide kendine yer bulabilmektedir. Üretim, yönetim ya da diğer süreçlerde yapılan yenilikçi yaklaşımların sonuçları, iktisadi düşüncede ancak son yıllarda ekonomik değer olarak görülmeye başlamıştır. Bugün için firmalar açısından önem ifade eden yenilikçilik kavramının, iktisadi açıdan göz ardı edilmiş olması iktisadi düşüncede değerlendirilmesine ihtiyaç duymaktadır.

Çalışmada önce yenilikçilik kavramı ele alınacaktır. Daha sonra iktisadi düşüncede kavramın nasıl değerlendirildiği araştırılacaktır. Sonra bugünkü iktisat anlayışında, yenilikçilik yaklaşımının yeri ile ilgili tespitler yapılacaktır.

1.1.Yenilikçilik Kavramı

Yenilikçilik kavramı “innovation” kelimesinin Türkçe karşılığında inovasyon ya da yenilik kelimelerini karşılamaktadır. “Novation” kelimesi on üçüncü yüzyılda hukuk alanında ortaya çıkan bir kelimedir. Yeni anlamındaki kullanımı nadiren ve daha çok sanat dallarında olmuştur. Bireylerin üretici gücü ve yaratıcı yetenekleri için ilk olarak Machiavelli (The Prince, 1513) ve Bacon (Of Innovations, 1625) gibi araştırmacılar tarafından, yenilik ve yeniliğe adanma anlamında kullanmıştır. Yirminci yüzyıldan önce yenilik kavramı, siyasi ve dini konularda yer almıştır. Ancak tartışmalara neden olduğu için çok yer edinememiştir. Yirminci yüzyıl itibarıyla sosyal ve ekonomik alanlarda kullanılmaya başlamıştır (Godin, 2008: 23-24). Bu dönemden sonra yenilikçilik kavramı farklı, yeni ve değişik fikirlerin geliştirilmesi ve bunların uygulanması anlamında kullanılmaya başlamıştır.

Yenilik kavramı, tarih, sosyoloji, yönetim, ekonomi gibi sosyal bilimlerde ve bilimsel, teknik literatürde tartışılan konulardan biridir. Yenilik, kelime anlamı olarak modern toplumun sorunlarını çözmek için bir fenomen gibi de yorumlanabilmektedir (Godin, 2008: 5).

İktisat yaklaşımı içinde en güçlü rekabet araçlarından biri üretimdir. Ürün özelliklerinin ön plana çıktığı günümüz koşullarında yenilikçilik kavramı büyüme ve rekabet

edebilme açısından sektörler arası, bölgesel ya da uluslararası rekabet araçları arasında kabul edilmektedir.

Yenilikçilik kavramı deyince ilk akla gelen iktisatçı Shumpeter olmaktadır. 1912 yılında “*Theory of Economic Development*” çalışmasında yenilikçilik ve girişimcilik kavramının iktisat teorisinde yer alması açısından önemli bir katkı sağlamıştır. Shumpeter, yenilikçilik (inovasyon) kavramını şu şekilde açıklamaktadır (Shumpeter, 1934: 66):

- Yeni bir ürünün ya da mevcut ürünün yenilenmiş halinin piyasaya tanıtılması,
- Bilimsel yeni bir buluş neticesinde oluşan bir malın, ekonomik olarak yeni bir metodla üretiminin sağlanması,
- Ulusal boyutta ya da bahsedilen sektör için yapılan bir yeniliğin piyasaya açılması,
- Önceden hiç var olmamış bir hammadde ya da ürünü oluşturacak özelliğin piyasaya sunulması,
- Bir sektörde yeni birimlerin ortaya konması.

Shumpeter’in yaptığı bu tanım, bugün halâ geçerliliğini korumakta ve kavram olarak daha da genişletilmeye çalışılmaktadır. Buna karşın birçok araştırmacının yenilikçilik kavramını açıklarken en çok teknolojik değişimler üzerinde durduğu görülmektedir. Örneğin Solow, ABD’deki büyümenin büyük çoğunluğunun teknolojik ilerlemeden kaynaklandığını belirtmektedir (Solow 1956: 39), çünkü teknolojik gelişmenin sosyal gelişmeyi de sağlayacağı düşünülmektedir. Teknolojik yenilikler ekonomik güç elde etmenin yollarından biri olarak görülmektedir.

Ancak yenilikçiliği sadece teknoloji ya da sadece üretim olarak görmek iktisadi büyüme açısından bazı konularında göz ardı edilmesine neden olacaktır. Kavramı, mal ve hizmet yenilenmesi, süreç yenilenmesi, iş modellerinin yenilenmesi, örgütsel yenilenme, pazarlamada yenilenme gibi daha detaylı ve sadece üretim çıktısı olan mallarla ilgili olarak değil, işleyiş, yöntem, teknoloji gibi unsurlar üzerinden genişleterek değerlendirmek gerekmektedir (Oğuztürk, 2011: 49-50). Dolayısıyla iktisadi büyüme açısından bakıldığında bir fikrin ya da buluşun ticari faaliyetler ile somutlaştırılması olan yenilikçilik, sadece malların elde edilmesinde değerlendirilmemeli ve bahsedilen diğer alanlarla birlikte ele alınmalıdır (Ünlükaplan, 2009: 236).

Yeni ekonomide yenilikçilik kavramı ile kalkınma ve rekabetçilik arasındaki bağ bir toplumun yeni ekonomi ve küreselleşme ile yüzleşmesi olarak tanımlanmaktadır (Lopez, 2000: 10-11). Buna göre, fiziksel sermayenin etkinliğindeki artış, beşeri sermayenin verimliliğinin artması ve entellektüel sermayenin güçlenmesi ile oluşmaktadır.

Yenilikçilik bazı araştırmacılar için belirsizlik ve risk içerdiği hipotezi nedeniyle tartışılmaktadır. Örneğin, Xiao ve Zhao 2011 yılında yaptıkları çalışmada, özellikle asimetrik bilgi nedeniyle inovatif projelerle ilgili finansmanda, yatırımcıların piyasada oluşan belirsizliğe dikkat etmeleri gerekliliğini vurgulamıştır (Tuna ve İsabetli, 2014: 31).

Görüldüğü gibi bugün halâ yenilikçilik, kavram olarak iktisadi düşüncede tartışılmaktadır. Kapsam açısından iktisadi büyümedeki avantajları, eksiklikleri ya da belirsizlik gibi olumsuz yönlerine karşın büyüme, kalkınma ve rekabet edebilme araçlarından biri olarak görülmektedir. Bu nedenle iktisadi düşüncede nasıl etki oluşturduğu, ilerleyişi ya da yok sayılmasına neden olan düşüncelerin açıklığına ihtiyaç duyulmaktadır.

1.2.Merkantalist ve Fizyokratik İktisadi Düşüncede Yenilikçilik

Merkantalist dönem olarak 1500 ile 1800 yılları arasında var olan düşünce süreci olarak değerlendirilmektedir. Adam Smith'in yaptığı tanımlama ile bu dönem Merkantalizm olarak tanımlanmıştır. Süreç, sıfır toplam ekonomi algısının yanı sıra kralların ülkelerinde mal ve para bolluğunu arzu etmeleri çerçevesinde ilerlemiştir. Ticaretin büyümesi ve para kullanımının yaygınlaşması bu dönemde başlamıştır. Bu dönemde ekonomiye paranın dâhil olması, bölgelerle uluslararası ticaretin bütünleşmesini sağlamıştır (Küçükkalay, 2010: 158-159). Feodalizmin yıkılışı ve milli devletlerin kuruluşu bu döneme denk gelmektedir (Seymen, 2013). Merkantalizm'de iktisadi açıdan paranın miktarı teorisinin ilkel bir ifadesi bulunmaktadır. Sanayi kapitalizminin başlangıcı aşamasında sanayinin güçlenmesini sağlamıştır. Aynı zamanda merkantalizm, kamusal harcamayı da teşvik edici olmuştur (Kazgan, 1997: 36-40). İktisat politikaları açısından değerlendirildiğinde daha çok sanayi sektörlerinde istihdam, para, dış ticaret ve nüfus gibi unsurlara yönelik politikaların olduğu görülmektedir. Tarımın ihmal edilmiş olması da en çok vurgulanan konulardan biridir. Üretim ve tüketim mallarının kıt olmasına karşın altın ve gümüş bolluğunun olması dikkat çekmektedir.

Dolayısıyla Merkantalizm'de, daha çok ekonomi politikalarına önem verilmiştir. Bu ekolde Avrupa'da zenginlik artışı sağlanmıştır. Bu nedenle Feodalizm ve kapitalizm arasında bulunan bir doktrin olarak değerlendirilmektedir (Güngör, 1998: 4).

Fizyokratik iktisadi düşüncenin ise merkantalizm'in aksine iktisadi düşünce tarihine önemli katkılarda bulunmuş bir ekol olduğu düşünülmektedir (Küçükkalay, 2010: 180). Fizyokrasi'nin, 18. yüzyılda Fransa'da doğduğu belirtilmektedir. Kelime olarak gerçek, doğa, düzen gibi anlamlara gelmektedir. Bu dönemde Fransız düşünürler bilinen maliyetler ile bilinmeyen fiyatlar arasındaki fark ile ilgili çalışmalara ağırlık vermiştir. Bu ekolde belirsizlik olmakla birlikte yenilikçiliğin ilk izlerini görmek de mümkündür. Fransız düşünürlerden Richard Cantillon'un bir çalışmasında yenilikçiliği ve girişimcileri piyasanın belirleyici rolünde göstermesi tarihsel açıdan önemlidir (Er, 2012: 9). “*Belli bir fiyat üzerinden (mallar) satın alıp belirsiz fiyattan*” şehirde satılabilir yaklaşımı ile Cantillo, ticaretle uğraşanları girişime motive ederek karşılığında sağlanacak kâr faydasını vurgulamaktadır (Alada, 2000: 47). Aynı şekilde düşünürlerden Quesnay, girişimciliği ve yapılan yenilikleri, üretimi yönlendiren, yeni pazarlar oluşturan birey ve olaylar olarak tanımlamaktadır (Formaini, 2000: 3). Genel olarak değerlendirildiğinde Fizyokratlar vergi teorisine ve ekonomik ilişkilere önemli katkılarda bulunmuştur. Ayrıca Fizyokrasi, merkantalizm'in göz ardı ettiği tarım sektörünü iyileştirme gayreti içindedir. Toplum, ekonomik üretim ve tüketime göre sınıflara ayırmışlardır. Verimliliği, üretim sürecinde üretim girdilerinin artı değer üretmesiyle değerlendirmektedir. İktisat bilimini ve sosyal bilimleri, fizik kimya gibi pozitif bilimlerle bir araya getirme çabası içinde oldukları görülmektedir (Aymaz, 2014).

Fizyokrazi merkantalizme tepki olarak değerlendirilmektedir. Toplumunu, toprak sahipleri, tüccarlar ve sanayiciler olarak ele almıştır. Tek vergi uygulaması gibi yenilikçi yaklaşımlar geliştirilmiştir. Sanayi mallarından çok tarım mallarının ihracatının önemli olduğunu savunmaktadır. Ancak üretimi sadece hasılayı artırmak olarak görmeleri dönemin en büyük eleştirilerinden biri olmuştur.

1.3. Klâsik İktisadi Düşüncede Yenilikçilik

Klâsik iktisat teorisi, arz ağırlıklı bir teoridir. Bireysellik, girişimcilik, yenilikçilik kavramlarıyla ilgilenilmiştir. Bu nedenle devlete az görev yüklenilmiştir (Güngör, 1998: 5). Klâsik iktisatçılar arasında isimleri geçen Adam Smith, David Ricardo, Robert Malthus gibi İngiliz iktisatçılar; Fizyokratların düşüncelerini göz ardı etmeyerek çalışmalar yapmış ve liberalizmin temellerini atmışlardır.

Genel olarak Adam Smith'in (1776) "*Ulusların Zenginliği*" çalışması ile başlayan süreç, klâsik iktisadın da başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Ancak klâsik iktisat içinde hangi iktisatçıların bu ekol içinde olduğunu açıklamak çok mümkün olmamaktadır. Yaptığı çalışmalar açısından Adam Smith ile birlikte David Ricardo, Jean Babbtiste Say, Thomas Robert Malthus, John Stuart Mill gibi önemli iktisatçılar bu ekol içinde kabul edilmektedir. Klâsik düşüncenin temelinde Say Kanunu, Görünmez El Teorisi, Üretim Teorisi, Değer Teorisi, Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi, Para ve Maliye Teorisi, Büyüme Teorisi gibi temel ilkeler bulunmaktadır.

Klâsik iktisadi düşüncede, araştırmacıların yenilikçilik kavramına ilişkin çalışma ve düşüncelerinin olduğu görülmektedir. Fizyokratların görüşlerinin hâkim olduğu ve kapitalist yapıya geçişin başladığı dönemde, Smith'in çalışmalarını yaptığı süreç, aynı zamanda yeni buluşların yapıldığı ve yeni üretim şekillerinin oluşturulmaya çalışıldığı bir süreçtir. Üretimde iş bölümü yapılması ve verimlilik artışının sağlanması Smith'in üzerinde durduğu konulardandır (Alçın, 2006: 19).

Makinelerin gelişmesi ve iş bölümü ile ilgili yeniliklerin önemi ve bunların nasıl teşvik edileceği konusu, Adam Smith (1776) tarafından "*Milletlerin Zenginliği*" eserinde ifade edilmiştir. Bununla birlikte Marshall'da çalışmalarında ekonomik gelişme için en önemli unsurun bilgi olduğunu sürekli vurgulamıştır. Ancak burada bahsedilen konularda yenilikçilik kavramından bahsedilmemektedir.

Ricardo (1817) teknolojik gelişmelerin büyüme üzerinde etkili olacağını vurgulayan araştırmacılarıdır. Ancak teknolojinin bu etkisini olumsuzluk olarak gösteren ve istihdamı azaltıcı etki oluşturan unsurlardan biri olarak da yine ekonomiye zarar verebileceğini belirtmiştir (Turanlı ve Sarıdoğan, 2010: 34). Ricardo, sadece fiyatları düşürmek için maliyetleri azaltmak gerekliliği üzerinde durmuştur. Buna bağlı olarak da maliyetleri azaltmada makineye ihtiyaç olduğunu belirtmiştir (Alçın, 2006: 20). Bu nedenle Ricardo'nun klâsik iktisatta var olan egemenliği için bazı iktisatçılar eleştiri yapmaktadır. Örneğin, Schumpeter, Ricardo'nun kendi mantığında süzgeçten geçirdiği yaklaşımları aktardığını ancak bunların uygulamada hiç de öyle olmadığını belirtmekte ve Ricardo'nun günahı diye adlandırdığı görülmektedir (Küçükkalay, 2010: 211).

1920'li yıllarda Marshall, İngiltere'de makine ve çelik endüstrisinin bir bölgede toplanmasının nedenini havada var olan bir şeye bağlamıştır. Bulunduğu yerin özellikleri

nedeniyle bir araya gelindiği söylenmektedir. Benzer şekilde silikon vadisi gibi yapılanmaların Lucas ve Krugman gibi iktisatçılar kolay bilgi edinmenin yolu olarak yorumlamaktadırlar (Kalça ve Atasoy, 2008: 97).

Maltus'da teknolojik yeniliklerin ekonomik gelişme üzerinde pozitif etki oluşturacağını ancak bunun bir sınırı olduğunu belirtmektedir. Yenilikçiliğin katkısını fiyatlar üzerinden açıklayarak, maliyetleri azaltıcı etki oluşturacağını belirtmektedir (Özceylan, 2006: 37-38). Malthus, teorisini insanlığın yaşam koşullarını iyileştirmek ve kurumların yetersizliğini göstermek için geliştirmiştir. Yoksulluk ve ahlâki bozulmaya sosyal çevrenin neden olduğunu reddetmiştir. Malthus'un teorisi, temel gıda tedarikinin nüfus artışından daha hızlı olmadığı varsayımdır. Bu varsayımına göre, ekonomik ve teknolojik gelişimin nüfusa herhangi bir etkisi yoktur (Palumbo, 2010: 3).

Klâsik iktisadi düşüncede sürekli adı geçen sosyalist iktisadi düşünce kaynağı Marksizm ve öncüsü Karl Marx' da teknolojinin endüstriyel kapitalizmi geliştirdiği düşüncesinde olan iktisatçılardandır. Marx, yeni buluşların ve teknolojik gelişmelerin (buhar makineleri, demir yolu inşası vb.) başarı getireceğini savunmaktadır (Basalla, 2000: 148-149). Marx'a göre her makine ne kadar değişirse değişsin basit bir yapıya sahiptir. Alet ile makine arasındaki fark; alete gücü veren insan olduğu halde makinede gücün hayvan, su, rüzgâr gibi başka yerden gelmesidir (Alçın, 2006: 22). Marx'a göre sermaye birikimi, teknik verimlilik, iş bölümü, uzmanlaşma gibi unsurlarla gelişmektedir. Ancak bunlar belirli bir noktaya kadar geliştirilebilecek unsurlar olmaktadır. Marks bunun yapılabilmesi için de Marshall gibi bilginin önemli olduğunu vurgulamaktadır (Karaöz ve Albeni, 2003: 31).

Görüldüğü gibi klâsik iktisadi düşünce, iktisadi oluşumlar açısından çok büyük katkı sağlamıştır. Bugün hala araştırmacıların teorileri ve düşünceleri tartışılmaktadır. Bununla birlikte yenilikçilik kavramının bu ekolde daha çok teknolojik gelişimler olarak ele alındığı ve bununla ilgili tartışmaların devam ettiği görülmektedir. Yine kavram olarak bir tanımlama yapılmasa da ekonomik büyüme ve kalkınma açısından yenilikçi yaklaşımlar üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır.

1.4. Neo-klâsik İktisadi Düşüncede Yenilikçilik

Neo-klâsik iktisadi düşünce, klâsik iktisadın düşünceleriyle devam eden, ancak ekolün görüşlerini geliştiren ya da değiştiren süreç için tanımlanmış iktisadi düşünce akımıdır. Neo-klâsik dönem genel olarak 1830-1930 tarihlerinde birçok iktisatçının oluşturduğu bir ekolü ifade etmektedir (Küçükkalay, 2010: 231). Neo-klâsik ekol genel olarak beş grupta birlikte değerlendirilmektedir. Bunlar: İngiltere Cambridge Ekolü, Avusturya Viyana Ekolü, İsviçre Lozan Ekolü, İsveç Stockholm Ekolü ve ABD ekolü'dür. Farklı ülkelerdeki iktisatçıların yer aldığı bu gruplarda Augustine Cournot, Carl Menger, Leon Wallras, Wilfredo Pareto, Irving Fisher, John Bates Clark, Alfred Marshall gibi iktisatçıların adı geçmektedir.

Klâsik iktisat, birey ihtiyaçlarını karşılamak için etkin üretimi gerçekleştirmeye odaklanırken neo-klâsik iktisat, birey ihtiyaçlarını karşılamak için kıt kaynaklardan en etkin yararlanabilmenin üzerine odaklanmaktadır. Buradan sonuçla klâsik iktisadi düşüncede yer alan üretim ilişkileri neo-iktisadi düşüncedeki değişim ilişkilerine yerini bırakmıştır (Aydın, 2014). Genel olarak bu ekolde, teknolojik değişimlerin ekonomik kalkınma üzerinde etkili

olmadığı düşünülmektedir, çünkü teknoloji sadece dışsal bir veri olarak görülmektedir (Alçın, 2006: 26).

1929 depresyonunu izleyen süreçte başta Keynes ve liberal ideolojilerin hâkim olmaya başladığı ve 1980 sonrası yeni teorilerin geliştirildiği görülür (Kazgan, 1997: 106). Ticaretin genişlemesi ve uluslararası ticaretin başlaması, teknolojik gelişmenin üretimde uygulanması ve siyasal düşüncelerle ilgili değişimler bu dönemin en çok üzerinde durulan gelişmeleridir. Neo-klâsik ekol için akılcı, soyutlayıcı, tümenden gelici, matematiksel, statik denge tahlili gibi betimlemeler de yapılmaktadır. Ancak bu sınıflandırmaların dışında kalan farklı düşünce ve çalışmalar olduğu da görülmektedir.

Neo-klâsik iktisatta, subjektif ögeler önemli olmuştur. Klâsik iktisadi düşüncede yer alan daha fazla üretim, az maliyet ve arz üzerinde durmanın aksine daha çok tüketim, talep ve fayda üzerinde durulmuştur. Para ve konjktür teorilerine katkıda bulunulmuştur. Örneğin, bu ekole göre malların değeri toplam faydaya göre değil marjinal faydasına göre ölçülmelidir.

Neo-klâsik iktisadi düşünceye göre, piyasa ekonomilerinde mübadele değeri, özel mülkiyet ve girişim özgürlüğüne dayanmaktadır. Buna karşın neo-klâsik iktisadi düşüncede büyüme, kalkınma, istihdam gibi sorunlar üzerinde fazla durulmamaktadır. Bununla birlikte her arzın kendi talebini yaratacağı düşüncesinin hâkim olduğu da açıkça görülmektedir.

Bu ekolde, iktisatta piyasaların etkinliği için rekabetin önemi üzerinde durulmaktadır. Firmaların maliyetlerini düşürmeleri ve üretimlerini geliştirmesi yönünde teşviklerin yararı vurgulanmaktadır. Yenilik için yatırım yapmanın önemli olduğu ve bu nedenle firmalara teşvik sağlanması gerekliliği belirtilmektedir. Buradaki amaç, yenilik ya da yeni üretim teknikleriyle elde edilecek yeni ürünler sayesinde piyasada güçlü olmak ve rekabete karşı korunabilmektir (Aghion, P. & Bloom, N. & Blundell, R. & Griffith, R. & Howitt, P., 2002: 2).

Dönemin büyüme teorisinin öncülerinden olan Solow ve Swan yenilikçilik yaklaşımını değerlendiren iktisatçılardandır. Üretimde yenilikçilik yaklaşımı açısından teknolojik değişimi sabit kabul etmişlerdir. Hofer ve Polt'a göre, neo-klâsik yenilik teorisi Arrow ile başlamıştır. Arrow (1962) rekabetin yoğun olduğu piyasalarda maliyetleri azaltıcı güçlü teşvikler olduğunu belirtmektedir. Buna bağlı olarak da düşük rekabetin olduğu piyasalarda, maliyetli yenilikler yapmak ya da yeni ürün geliştirmek doğru olmayacaktır. Teknolojik değişimlerin çoğu firma içinde gerçekleşmektedir. Çalışanlar, rasyonel davranış göstermektedir. Bu nedenle üretimdeki öğrenme sürecinin sonucu zaten yenilik olmaktadır (Hofer & Polt, 1998: 259). Aslında Arrow, teknolojik değişim ile piyasa arasında ilişki kurmaya çalışmaktadır. Tam rekabetçi piyasa modelinin uygun olduğunu savunmaktadır. Bu ilişkilendirme iktisadi düşünce süreci açısından önem taşımaktadır (Alçın, 2006: 32). Ancak ilişkilendirmelere karşın Arrow, Uzawa ve Rebelo tarafından sunulan modellerde, teknolojik değişimin göz ardı edildiği görülmektedir.

Klâsik ve neo-klâsik iktisatta adı geçen Alfred Marshall, yenilikçiliği vurgulayan iktisatçılardan biridir. Ekonomide mal arzının, yeniliğin ve üretimin koordine edilmesi

gerektiğini savunmaktadır. Marshall'a göre, maliyetleri azaltmak ve daha verimli mal üretmek için yeni metodlara ihtiyaç duyulmalıdır (Winata, 2008: 19).

Daha sonra Romer ve Lucas'ın geliştirdikleri içsel büyüme teorileri ekonomik büyüme açısından yasal düzenlemeler, mülkiyet haklarının korunması, uluslararası ticaretin düzenlenmesi gibi farklı faktörlere dayandırılmıştır. Büyüme sürecinde ar-ge maliyetleri ve rekabet edememenin nedenleri gibi önemli konular üzerinde durulmuştur (Omay ve Baleanu, 2009: 3-4). Ancak bu dönemdeki büyüme teorilerinde, teknoloji dışsal değişken olarak görülmüş ve yenilikçilik göz ardı edilmiştir.

Yenilikçilik kavramının ilk akla gelen ismi Schumpeteryan görüşte ise biraz daha farklı bir öngöründe bulunmaktadır. Schumpeter, klâsik iktisattan farklı olarak ekonomik kalkınmada arz ya da talep üzerine değil yönetici (girişimci) üzerine eğilmektedir. Schumpeter, ekonomik kalkınmada buluşların dışında yeniliği üretime uygulayan bir iktisatçıdır. Kapitalist bir toplumda ekonomik durgunluğu, girişimcilikte yenilikçiliğin olmamasına bağlamaktadır. Tam rekabet piyasasına sıcak bakmamaktadır. Ona göre, gerçekte var olmadığı gibi hiçbir zaman da tam rekabet piyasası olmayacaktır. Schumpeter'e göre, yenilik bir üretim sürecinde, üretim biçiminde yapılacak değişikliklerdir. Yenilikler sayesinde çıktı kalitesinde ya da miktarında artış olacak ya da miktar aynı olsa bile çıktı maliyetlerinde düşme sağlanacaktır. Bu nedenle iktisadi gelişmede dışsal etkiler, iktisadi büyüme ve yenilik için önemlidir (Küçükkalay, 2010: 449-451). Yatırımlar için gerekli kaynağın oluşturulması, firmaların o zamana kadar olan cari kârlarına bağlı olmaktadır. Ayrıca gelecekteki kâr beklentisi bu yatırımlar için güdüleyici olmaktadır. Eğer kâr beklentisi düşük olursa bu defa daha az kaynak ve teşviğe ihtiyaç duyulacaktır (Rogers, 2004: 358). Sonuç olarak Schumpeter, firmanın kârlılığı ve ekonomik kalkınma için yenilikçilik kavramının önemini açıklamaya çalışmıştır. Bugün hala ekonomik gelişmelerde oluşturulan politikalarda Schumpeter'in görüş ve çalışmalarına yer verilmektedir.

Önceki ekollere göre Neo-klâsik iktisadi düşüncede gelişmeler olmasına rağmen yenilikçilik kavramı belirli bir çerçevede değerlendirilmiştir. Bu nedenle tüm bu gelişmelere rağmen bazı iktisatçıların ağır eleştirileri bulunmaktadır. Örneğin, Boianovsky ve Hoover'a (2009) göre neo-klâsik büyüme modelleri daha çok kapalı ekonomiler için tasarlanmıştır. Ölçeğe göre sabit getiri varsayımı ve teknoloji gibi faktörler dışsal etki olarak kullanılmıştır. Bu nedenle ticaret tam olarak ekonomik büyümeye uygun şekilde modellenmemiştir. Buna bağlı olarak da Solow gibi iktisatçıların büyük katkıları olsa da büyüme teorileri açısından zayıf kalmaktadır (Boianovsky & Hoover, 2009: 20).

Sonuç olarak, yenilikçilik kavramının diğer pek çok konuda olduğu gibi neo-klâsik iktisadi düşüncede kabul edilebilir ama hala tartışmalı olduğu anlaşılmaktadır. Bu ekolde de ekonomik büyüme faktörleri, üretim, emek ve topraktır. Bu nedenle teknolojik gelişmeler olarak görülen yenilikçilik daha çok dışsal değişkenler arasında görülmektedir. (Oğuztürk, 2003: 60). Teknoloji, üretim faktörlerinden biridir ancak kısa dönemde sabittir. Uzun vadede ise bilinmezlik içermektedir ve etkisi olmadığı düşünülmektedir. Bu nedenle teknoloji hem bilinemez bir etken hem de dışsal bir etkidir. Herkes tarafından ulaşılabilir, transfer edilebilir ya da yenilenebilir olduğundan üretimde etkisi fazla olmayacaktır.

1.5. Yeni İktisadi Düşüncede Yenilikçilik

Yeni iktisat tarihi ekolünün başlangıcı 1957 yılı olarak kabul edilmektedir. Alfred Conrad ve John Meyer tarafından hazırlanan iki çalışma iktisat tarihi açısından önemlidir. Conrad ve Meyer'in (1958, 1964) çalışmaları, iktisatçıların dikkatini çekmeyi başarmış ve neo-klâsik iktisadi düşüncenin dışına çıkılan dönemi de başlatmıştır. Bu dönemde William Parker, Douglass North ve Jonathan Hughes, Thomas Ashton, Marc Bloch, Earl Hamilton ve W.W. Rostow gibi iktisatçıların bu ekolün gelişmesinde önemli etkileri olmuştur (Uzun, 2001: 82).

Ortodoksi ve Heterodoksi ayrımında Heterodoksinin atılımlarından biri de doğa bilimlerinin ve yeni yöntemlerin iktisada taşınmaya çalışmasıdır. Heterodoksi, klâsik oyun teorisi, evrimci oyun teorisi, evrimci iktisat, davranışsal iktisat, nöroiktisat, deneysel iktisat gibi yaklaşımlarla ilgilenmektedir (Davis, 2006: 26). Yeni iktisadi düşünce Heterodoksi kısmında yer almaktadır. Yeni iktisadi düşünce 1980 sonrasındaki dönemde, neo-klâsik iktisadi düşüncenin eksiklerini doldurmaya, teknoloji, yenilik gibi kavramları iktisadi boyutta değerlendirmeye alan bir ekoldür. Bu anlayışa göre, mevcut değişiklikler diğer alanlarla birlikte ekonomi alanında da değişime neden olmuştur. Özellikle iletişim teknolojilerindeki hızlı artış, mevcut ekonomik sistemde değişimlere neden olmaktadır. Bu değişimler makroekonomik düzeyde istihdam, alış-veriş tarzları, üretim biçimleri, uluslararası ticaret biçimleri ve tüketici davranışlarını da değiştirmektedir. Adı geçen faktörlerdeki değişimlerin yeni ekonomi mi yoksa olağan gelişmeler mi olduğu ise halen tartışılmaktadır. Değişimler farklı şekillerde (sanal ekonomi, ağ ekonomisi, bilişim ekonomisi vb.) ifade edilmekle birlikte daha çok yeni ekonomi ekolü olarak kabul görmektedir (Akyazı & Kalça, 2003: 222).

Neo-klâsik iktisadi düşüncede, ekonomik büyümeyi güvence altına almak ile talep ve arzın ayarlanmasına odaklanılırken yenilikçiliğin öneminin kavranması üzerinde çok da durulmamıştır. Farklı ülkelerde ve farklı zamanlarda farklı şekillerde de olsa kurumsallaşma ve teknolojik gelişim daha çok makroekonomik düzeyde fiyatlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. 20. yüzyıl sorunlarının çözümündeki eksiklik ve başarısızlıklar, 21. yüzyıl ekonomisinde farklı alternatifler ile çözümlenmeye çalışılmaktadır. Üretken verimlilik anlayışı ile teknolojik yenilikleri benimsemek önem kazanmaya başlamıştır. Yenilikçiliğin amacı, bir organizasyon, birey veya firma için verimliliği artırmak olduğu anlaşılmaya başlamıştır (Atkinson & Hackler, 2010: 7). Yeni ekonomi bu özellikleri ile neo-klâsik iktisadi düşünceden oldukça farklılaşmaktadır.

1980'lere kadar hâkim olan neoklâsik iktisadi düşünce daha sonra yerini evrimci iktisada bırakmıştır. Evrimci iktisadi düşünce teknolojik ilerlemeyi her aşamanın içinde yer alan kompleks bir süreç olarak ele almaktadır.

Yeni ekonominin temel özelliklerini şu şekilde açıklamak mümkündür (Yumuşak & Özgür, 2007: 20): Bilgi, dijitalleşme, sanallaşma, molekülleşme, entegrasyon, aracısızlaşma, bir noktada buluşma, yenilikçilik, üretici-tüketici ilişkisi, hız ve çatışma. Bunların her biri kendi başına faktör olmakla birlikte, birbirilerini de etkiler durumdadır. Araştırma geliştirme (ar-ge), küreselleşme, dijitalleşme ve insan kaynaklarına verilen önem, eski ekonomiden yeni ekonomiyi ayıran en büyük farklılıklardır. Yenilikçilik kavramı yeni ekonomide en önemli etkenlerden biri olarak görülmektedir.

Bilim ve teknolojide rekabet avantajı olan ülkelerin gelişmiş ülke olarak betimlenmesi, emek yoğun mal ve hizmet üretiminde olan ülkelerin gelişmekte olan ülkeler olarak betimlenmesi yenilikçilik ve teknolojik gelişimin önemini göstermektedir (Karagöl & Karahan, 2014: 9).

OECD'nin yapmış olduğu analize göre teknoloji ve yapılan yenilikler ekonomide önemli değişikliklere neden olmaktadır. Buna göre uygulanan yenilikler ekonomide başarılı olan Fillandiya, Danimarka, İrlanda, Norveç, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde kullanılan emek ve sermayenin çok daha verimli olduğunu göstermektedir. Büyümenin gerekçelerinde örgütsel verimlilik, yeni metotların uygulanması ve üretilen malların farklı üretim teknikleri ile üretilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Uygulanan bilgi ve iletişim teknolojileri ile aynı zamanda becerilerini geliştiren işçilere sahip olmalarını sağlamaktadır (OECD, 2000: 2).

Yeni ekonomi çerçevesinde dayanışma, empati, işbirliği gibi sosyal değerlerin, özellikle küresel ekonomik krizlerin çözümünde etkili olacağı düşünülmektedir (Laitman, 2012: 92). Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yoğun kullanımı ile küreselleşme, ekonomik krizlerin önlenmesi ve rekabet gücü kazanılmasını sağlayacağı belirtilmektedir (Baily, 2015: 1). Bu nedenle yeni iktisadi düşünce kapsamında OECD'ye göre, makroekonomik istikrarın korunması, teşviklerin açık olması, yeni finansal ürünlerin desteklenmesi, işgücü kaynaklarını seferber etme ve yapısal değişimleri yenilemek gibi stratejik noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir (OECD, 2001: 23).

2. SONUÇ

İktisadi düşünce boyutunda yapılan araştırma, bireylerin ihtiyaçlarını gidermek için yenilik arayışı içinde olduğunu ancak yenilikçiliğin bazı dönemlerde önemli bazı dönemlerde arka planda kalan bir kavram olduğunu göstermektedir. Bu konuda en büyük katkıyı sağlayan Shumpeter ve sonrasındaki Shumpeteryan yaklaşımlar, yenilik kavramını hem ekonomik büyümede hem de kalkınmada etkili bir faktör olarak görülmesini sağlamaktadır.

Yenilik ve büyüme arasındaki bağ açısından, neo-klâsik iktisadi düşüncenin klâsik iktisadi düşünceden daha çok uzmanlaşma ve iş bölümüne odaklandıkları görülmektedir. Neo-klâsik iktisadi düşünceye göre, üretim fonksiyonu ile açıklanmaya çalışılan yenilikçilik kavramının çerçevesini belirleyen, üretimde kullanılan teknoloji olmaktadır. Daha az girdi kullanılarak belirli miktarda mal elde edilmesi, kullanılan teknolojiye bağlanmaktadır. Büyüme teorileri, verimlilik ve çıktı artışıyla ilgilenmektedir. Kısa vadede büyümenin kaynağı, sermaye birikimi olarak belirlenirken, uzun vadede dışsal değişken olarak görülmektedir. Teknolojinin dışsal bir faktördür. Teknolojik gelişme olmazsa her ekonomi durgunluk sürecine girecektir. Tasarruflardaki artış ile geçici olarak büyümede hızlılık yaşanacağı ortadadır.

Yeni iktisadi düşünce ise neo-klâsik görüşün tersine bir bakış olduğu anlaşılmaktadır. Büyüme teorileri, teknolojiyi içsel değişken olarak kabul etmekte, açıklanamayacak bir süreç olduğunu varsaymakta ve verimlilik artışı sağlayan bir faktör olduğunu savunmaktadır. Yeni

İktisatta, bilim ve teknolojiye üstünlüğü olan ülkelerin, gelişmekte olan ülkelere karşı rekabet avantajı olduğu kabul edilmektedir. Makroekonomik düzeyde, verimlilik ile toplam hasılda artış sağladığı varsayımı hâkimdir. Bilgi ve teknolojik gelişmeler ile işsizliği azaltıcı etki oluşturularak konjoktürel dalgalanmalar üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Bugünkü anlayışta ise yenilikçilik politikalarının ve uygulamaların, maliyetler üzerinde azaltıcı etkiler sağladığı iddia edilmektedir. Yenilikçilik yapılan alanlarda verimlilik sağlanarak hedeflere ulaşılabilirdiği görüşü hâkim olmaktadır.

Kaynaklar

- Aghion, P. & Bloom, N. & Blundell, R. & Griffith, R. & Howitt, P. (2002). Competition and Innovation: An Inverted-U Relationship”, *The Institute For Fiscal Studies*, Wp02/04.
- Alada, D. (2000). İktisadi Düşünce Tarihinde Girişimcilik Kavramı Üzerine Notlar. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 23(24), 47-52.
- Akyazı, H & Kalça, A. (2003). Yeni Ekonomi ve İktisat Bilimi. *Liberal Düşünce dergisi*. 29, 221-242.
- Atkinson, R. D. & Hackler, D. (2010). Economic Doctrines and Approaches to Climate Change Policy. *The Information Technology & Innovation Foundation*. 1-44.
- Aydın, G. M. (2014). Verimlilik Kavramı: Klâsik ve Neoklâsik Yaklaşımların Karşılaştırılması. *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*. 306.
- Aymaz, Y. B. Fizyokrazi. <https://yusufbaymaz.wordpress.com/tag/yenilik/> . (Erişim Tarihi: 1.10.2015).
- Baily, M. N. (2015). Macroeconomic Implications of the New Economy. http://www.iie.com/publications/author_bio.cfm?author_id=117&tab=pubs (Erişimi Tarihi: 12.10.2015).
- Basalla, G. (2000). *Teknolojinin Evrimi*. (Çev. Cem Soydemir). Ankara: Tübitak Yayınları.
- Boianovsky, M. & Hoover, K. D. (2009). The Neoclassical Growth Model and 20 th Century Economics. Conference volume from the 20 th annual *History of Political Economy Conference*, forthcoming as a special issue of *History of Political Economy 2009* and as a hardbound volume.
- Davis, J. B. (2006), “The Nature of Heterodox Economics”, *Post-Autistic Economics Review*. 40, 23-30.
- Er, H. P. (2012). Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri: Joseph A. Schumpeter. Selçuk Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Formaini, R. L. (2001). The Engine of Capitalist Process: Entrepreneurs in Economic Theory, *Economic and Financial Policy Review*, 2-11.
- Freeman C.ve Soete L. (2003). *Yenilik İktisadi*. (Çev. Ergun Türkcan) Ankara: Tübitak Yayınları.
- Godin, B. (2008). Innovation: The History of a Category. *Project on the Intellectual History of Innovation*. Working Paper No. 1.
- Güngör, K. (1998). İktisadın Tarihine Kısa Bir Bakış ve Merkantilizmden Günümüze İktisadi Düşünceler, <http://www.ceterisparibus.net/dusunce/genel.htm> . (Erişim Tarihi: 15.10.2015).

- Hofer, R. & Wolfgang, P. (1998). *Evolutionary Innovation Theory and Innovation Policy: An Overview, A New Economic Paradigm? Innovation-Based Evolutionary System*. Australia: An Occasional Paper in Series. 253-273.
- Kalça, A. & Atasoy, Y. (2008). Ekonomik Büyüme Aracı Olarak Bilgi Yayılımları ve İnovasyon. *The Journal of Knowledge Economy & Knowledge Management*. 3 Fall.95-110.
- Karagöl, E. T. & Karahan, H. (2014). *Yeni Ekonomi Ar-Ge ve İnovasyon*. Ankara: Seta Yayınları.
- Karagöz, M. & Albeni, M. (2003). Ekonomik Kalkınma ve Modern Yenilik Teorisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 8(3), 27-48.
- Kazgan, G. (1997). *İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi*. 7. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Küçükkalay, M. (2010). *İktisadi Düşünce Tarihi*. (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Laitman, M. (2012). *The Benefits of The New Economy*. Canada: Arı Publisher.
- Lopez, M. R (2000). Innovation, Competitiveness and Development: Searching for the Linkages to Economic Development. *IKE Internal Seminar*. Aalborg University – Denmark.
- OECD (2000). Science, Technology and Innovation in the New Economy. Policy Brief. www.oecd.org/bookshop . (Erişim Tarihi: 17.10.2015)
- OECD (2001). The New Economy: Beyond The Hype. Final Report on The OECD Growth Project. *Meeting of The OECD Council at Ministerial Level 2001*.
- Oğuztürk, B. S. (2003). Yenilik Kavramı ve Teorik Temelleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*. 8 (2), 253-273.
- Oğuztürk, B. S. (2011). Güney Kore'nin Kalkınmasında İnovasyonun Rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 3(5), 48-53.
- Omay, T. & Baleanu, D. (2009). *Solving Technological Change Model by Using Fractional Calculus*. N. Aydoğan (der.), Innovation Policies, Business Creation and Economic Development. 3-12.
- Özceylan, A. (2006). Ağ Ekonomisinde Teknoloji ve Rekabet İlişkisinin Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalı. Doktora Tezi.
- Palumbo, L. (2010). *Innovation and Economic Thought*. Story of Economic Thought ECO 505.
- Rogers, M. (2004). Competition, Agency and Productivity. *International Journal of the Economics of Business*. 11(3), 349-367.
- Shumpeter, J. (1934). *Ekonomik Gelişme Teorisi*. Oxford University Press.
- Seymen, D. (2012). Merkantalizm-Fizyokrazi. Ders notları. <http://slideplayer.biz.tr/slide/2695733/> (Erişim Tarihi: 19.10.2015).
- Solow, R.M. (1957). "Technical Change and the Aggregate Production Function" *Review of Economics and Statistics*. 312-320.
- Turanlı, R. & Sarıdoğan, E. (2010). *Bilim-Teknoloji- İnovasyon Temelli Ekonomi ve Toplum*. İstanbul: İTO Yayınları.
- Uzun, A. (2001). Yeni İktisat Tarihi Akımı ve İktisat Tarihi Akımına Katkıları. C.Ü. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 2(1), 80-93.
- Ünlükaplan, İ. (2009). Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde İktisadi Kalkınma, Rekabetçilik ve İnovasyon İlişkilerinin Kanonik Korelasyon Analizi ile Belirlenmesi. *Maliye Dergisi*. 157, 235-250.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 58 Kasım - Aralık 2016

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

- Winata, S. (2008). *The Economic Determinants of Entrepreneurial Activity : Evidence from a Bayesian Approach*. Massey University.
- Yumuşak, İ. G. & Özgür, A. (2007). Yeni Ekonominin İktisadi Etkileri ve İktisat Politikaları Üzerindeki Etkisi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi*. 2(2), 18-55.